

Figuur 1: Arno Schuitemaker: “WHILE WE STRIVE”

Ingang in de filosofie van de kunsten

dr. Rob van Gerwen
Wijsbegeerte
Universiteit Utrecht

<http://www.phil.uu.nl/~rob/2015/ingang/>

Periode 1 2015-16, voltijd

Inhoudsopgave

1	Bewegen	2
2	Synchroniciteit	3
2.1	Synesthesie	3
2.2	Metronoom	3
2.3	Ritme	4

Arno Schuitemaker

WHILE WE STRIVE

“In WHILE WE STRIVE vult de ruimte zich met geluid. Het licht golft er doorheen. Drie dansers bewegen onophoudelijk, van verstild tot dynamisch en explosief. Het krachtige samenspel van beweging, licht en geluid brengt bij de toeschouwer een stroom van associaties op gang en een uitwisseling van het auditieve en het visuele: zien is horen en horen is zien.”

1 Bewegen

Dansen is geen acteren

- Wat is dansen?
- Is het een vorm van acteren? Of veeleer: Bewegen?
 - Maar is dansen betekenisloos? Hoe verkrijgt dansen betekenis?

Acteurs

Robert Bresson. 1983. "Aantekeningen over de cinematografie." *Versus* 1:77–140.

- "De acteur projecteert zich op het doek in de gedaante van het personage voor wie hij wil doorgaan; leent hem zijn lichaam, zijn gezicht, zijn stem; laat hem zitten, laat hem opstaan, laat hem lopen; doordringt hem met gevoelens en hartstochten die hij niet heeft." (p. 108)

Bewegingen

- "Elke beweging verraadt ons (Montaigne). Maar hij verraadt ons slechts als hij automatisch is (niet bevolen, niet gewild)." (p. 135)
- "Negen-tiende van onze bewegingen gehoorzamen aan gewoonte en automatisme. Het is tegennatuurlijk hen ondergeschikt te maken aan de wil en aan het denken." (p. 88)
- "Modellen, zijn ze eenmaal automatisch geworden [...] en losgelaten te midden van de gebeurtenissen van je dans [film], dan zullen hun verhoudingen met de personen en de voorwerpen om hen heen exact zijn, omdat ze niet vooraf *bedacht* zijn." (p. 88)

Bewegingen hebben betekenissen

Ludwig Wittgenstein: *Philosophical Investigations*, 1953

- "Als ik iemand zie kronkelen van de pijn met een duidelijke oorzaak, dan denk ik niet: even goed zijn zijn gevoelens verborgen voor mij" (223)
- Bewegingen verraden wat er in een mens omgaat.

Bewegen doe je samen

- Wat betekent "samen"?
- In je bewegingen beantwoord je die van de ander.
 - Hoe *weet* je wat je moet doen?
 - Wanneer doe je het *goed*?

2 Synchroniciteit

Waarnemingen komen in vijf stromen

- Vijf stromen: zicht, gehoor, reuk, tast en smaak (van de mond).
 - Door *redeneren* kun je die stromen onderling losmaken.
 - * John Locke over secundaire kwaliteiten.
- In werkelijkheid komen ze synchroon binnen: zo bewijzen ze het bestaan en de aard van de dingen en gebeurtenissen.

Onderlinge betekenissen

- Wat we zien, suggereert geluid, geur, reuk en tactiele kwaliteiten.
 - Wat we horen, suggereert een beeld, enz.
- Dingen die we horen (strikt genomen: de auditieve aspecten van dingen) hebben ook aspecten in zich voor de andere zintuigen.
 - Als we achter ons een deur horen opengaan en we kijken om zien we de open deur.
 - *Zien* we de open deur niet eigenlijk al als we hem open *horen* gaan?
- Een blinde hoort de aard van de dingen en gebeurtenissen.

2.1 Synesthesie

Synesthesie is een neurofysiologische afwijking

- Geluiden zien of kleuren proeven.
 - (Eigenschappen met het verkeerde zintuig waarnemen.)
- Is synesthesie een soort waarneming?
 - Nee. Synesthesie is een neurofysiologische afwijking.
 - Zelfs synestheten zijn het niet eens over hoe een bepaalde kleur smaakt, of geluid eruit ziet.
- Wie beeld en geluid verwisselt, doet iets verkeerd. (Het is overigens niet iets wat we *doen*.)

2.2 Metronoom

Geluiden zien

- Bij een metronoom lijken we het tikkende *geluid* ook te kunnen *zien*.
 - Een dove, zou aan de metronoom toch het ritme dat ze moet volgen, kunnen aflezen (zien).
 - * Dat is moeilijker dan het lijkt. (Exacte timing is een lichaamsbeweging.)

Metronoom 60 BPM (is dit dan geen voorbeeld van geluiden zien?)

Kun je als een metronoom dansen?

- Dansers vertalen geluiden in beelden
 - Zien we dan de geluiden, en horen we de beelden?
- Kun je geluiden dansen zonder ze te interpreteren? [Alleen het ritme?]
- Bewegende mensen drukken betekenissen uit.
 - Dansers zijn eerst mensen, nooit louter lichamen.
- Kunnen dansers zuiver bewegen—zonder dat het iets uitdrukt?
- Kunnen we louter lichamen zien bewegen?
- Kunnen we vermijden dat we de maker zien in de dans?

2.3 Ritme

Wat is ...

- Wat is ritme?
 - De toekomst die vanuit het verleden wordt aangekondigd.
- Wat is ruimte?
 - Een omgeving (te vullen met handelingen en bewegingen).
- Veel genoeg met de voorstelling!